سرمقاله

فرا رسیدن یکصدمین سالگرد ولادت متفکر شهید استاد مرتضی مطهری سرآغاز فصلی نو در این نشریه است. آنچه پیش از این با عنوان «تماشاگه‌راز» و به‌شکل فصلنامه به پژوهشگران علوم اسلامی و انسانی عرضه می‌شد، زین پس در چارچوبی جدید با عنوان «مطهری پژوهی» و در قالب دوفصلنامه در اختیار جامعهٔ علمی قرار خواهد گرفت. مسئولان و همکاران این دوفصلنامه در بخش علمی و اجرایی تلاش خواهند کرد در دورهٔ جدید رویکردی جامع‌تر را به اندیشه‌های استاد مطهری اتخاذ کنند و بر پویایی مباحث علمی مرتبط با آثار و افکار این اندیشمند شهید بیفزایند. در نخستین شماره از این دو فصلنامه مقاله‌هایی در موضوعات فلسفه اسلامی، اخلاق، حقوق، تاریخ و فلسفه علم پیش‌روی شماست. این تنوع موضوعات، خود، نشانگر جامعیت اندیشه‌ها و آثار استاد مطهری است. امید که پژوهشگران، به‌خصوص جوانان از آثار پربار او بهره گیرند و به‌زودی شاهد انتشار آثاری شاخص از پژوهشگران جوان در این دوفصلنامه باشیم.

نخستین مقاله با عنوان «دیدگاه مطهری درباب اصالت وجود؛ تأملی تاریخی تحلیلی»، حاصل پژوهش دکتر داوود حسینی دربارهٔ نحوهٔ استدلال استاد مطهری درباب اصالت وجود است. او در این مقاله، با بررسی زمینه‌های تاریخی، نسبت رأی استاد مطهری را با ملاصدرا و علامه طباطبایی سنجیده است و وجه تمایز استدلال استاد را برجسته ساخته است.

[Downloaded from mail.mutahharireview.ir on 2026-09-18]

دکتر رضا اکبری و امید ارجمند در مقاله «برهان هدایت» روایت استاد مطهری از برهان هدایت فخررازی را تقریر و بررسی کرده‌اند. از نظر آنان استاد مطهری با استناد به قاعده «معطی شیء نمی‌تواند فاقد آن باشد» معتقد است حیات از جانب موجودِ دارای حیات ماورائی به موجودات مادی اعطا شده است.

در سومین مقاله با عنوان «سیر تکاملی تاریخ از منظر استاد مطهری» دکتر حامد جوکار و دکتر احسان بابایی بحثی را درباب دیدگاه استاد مطهری در فلسفهٔ تاریخ و نظریه وی دربارهٔ سیر تکاملی تاریخ و جایگاه حق و باطل و عملکرد انسان در سیر تکاملی تاریخ به‌دست داده‌اند و علاوه بر تقریر رأی استاد به برخی اشکالات پاسخ داده‌اند.

مقاله دیگر با عنوان «آزادی عقیده در اسلام و اعلامیهٔ جهانی حقوق بشر از منظر استاد مرتضی مطهری» به موضوع آزادی عقیده در اسلام پرداخته است. دکتر علی پازوکی و محمد پازوکی کربلایی بر این باورند که استاد مطهری در اصلِ آزادی عقیده با اعلامیهٔ جهانی حقوق بشر همراه است، اما دربارهٔ راه‌های کسب عقیده، احترام به هر عقیده، محدودهٔ بیان و کیفیت ترویج و تغییر عقیده، دیدگاهی متفاوت دارد که در این مقاله تبیین شده است.

موضوع پیش‌فرض‌های غیر تجربی در علوم طی سال‌های اخیر بسیار مورد توجه بوده است. برخی فیلسوفان علم بر این باورند که علم جدید نسبت به باورهای دینی بی‌طرف نیست، بلکه پیش‌فرض‌هایی ملحدانه نقشی اساسی در روند رشد علمی در روزگار ما دارد. محمدرضا نورمحمدی در مقاله «بررسی انتقادی پیش‌فرض‌های علم قدیم و جدید با تکیه بر آرای استاد مطهری» مسئله نقش پیش‌فرض‌ها را در علم قدیم و جدید کاویده است و تلاش کرده است اندیشه استاد مطهری را به مثابه مدخلی برای دست‌یابی به پیش‌فرض‌ها و مبانی مطلوب علم بر اساس آموزه‌های اسلام معرفی نماید.

[Downloaded from mail.mutahharireview.ir on 2026-09-18]

در مقاله پایانی با عنوان «چگونگی تأثیر شانس بر عمل یک فرد در نگاه تامس نیگل و شهید مطهری» دکتر زهرا خزاعی و فاطمه تمدن آنچه استاد مطهری در خصوص تأثیر عواملی چون قضا و قدر، علیت و ... در مباحث اخلاقی مطرح ساخته را با دیدگاه فیلسوف آمریکایی معاصر تامس نیگل مقایسه کرده‌اند. به عقیدهٔ آنان گرچه هر دو فیلسوف بخت را در امور اخلاقی انسان مؤثر می‌دانند، اما استاد مطهری با مبنا قرار دادن برخی آموزه‌های قرآنی و دینی توانسته راهی معرفی نماید که بتوان همچنان مختار بودن انسان و مسئولیت اخلاقی وی را پذیرفت.

امید است این مجموعه بتواند گامی مفید در راه بازشناسی اندیشه‌های استاد مطهری و دستیابی به نگاهی نو در موضوعات بحث شده در مقالات باشد. تحریریه این دوفصلنامه همواره از دریافت نقدها یا مقالاتی در پاسخ به آنچه در مطهری پژوهی منتشر می‌شود استقبال می‌کند.

سردبیر

[Downloaded from mail.mutahharireview.ir on 2026-09-18]